

Σημείωμα

Η Ευρώπη της Κρίσης, η Ευρωζώνη της Ύφεσης

Του Ηλία Καραβόλια

Ζούμε σε πανευρωπαϊκό επίπεδο μιας πολλαπλής φύσεως κρίση : οικονομική, ηγεσία, κοινωνικής συνοχής, θεσμών. Ζούμε εποχή 'υπαρξιακής' κρίσης της ευρωπαϊκής ιδέας, του 'ευρωπαϊκού συλλογικού υποκειμένου'. Το σαλόνι της Ευρώπης, που καλείται Ευρωζώνη, μοιάζει να έχει τόσο κατασκευαστικές ατέλειες όσο και δομικά ελαττώματα. Η 'χρήσιμη' αβεβαιότητα σύγκλισης των οικονομιών στα δέκα χρόνια κυκλοφορίας του ευρώ, η σκόπιμη απόκρυψη των εθνικών ανομοιογενειών σε οικονομικό επίπεδο, σήμερα αντικαθίστανται από τον σκεπτικισμό και την αμφιβολία: φταίει το εγχείρημα του ευρώ ή το διαχειριστικό πρότυπο του σχεδίου 'ενιαίο νόμισμα'; Πολλοί απορούν με τις καθυστερήσεις από Βρυξέλλες και Βερολίνο : μια ελεγχόμενη διαδικασία αποσπασματικών, ατελών βηματισμών εξόδου από την κρίση, ένα παιχνίδι χρονοτριβής και εξαμβλωματικών 'λύσεων' στο πρόβλημα των κρατικών χρεών. Ένας στείρος διακυβερνητισμός, που απλώνεται παντού και εξαντλείται σε θεσμικές παρεμβάσεις, μια αμήχανη αδράνεια υπερδομικής φύσεως και κάποια 'ιατρικά' ανακοινωθέντα, κάνουν τις νοτιο-ευρωπαϊκές κοινωνίες στην 'Κλινική Ευρωζώνη', να μοιάζουν με τους ασθενείς που κυνηγούν τους γιατρούς για ένα φάρμακο, αλλά ασθενούν τελικά περισσότερο, από το 'τρέξιμο'. Και τους υγείες γιατρούς, να μην θέλουν ποτέ να μολυνθούν από τους ασθενείς τους, αφού πρώτα φρόντισαν να τους μολύνουν με ενδοοσοκομειακές λοιμώξεις.

Δεν θα αναφερθώ στην ιστορία δόμησης της Ευρωζώνης, ούτε φυσικά της Ευρώπης. Θα πω μόνο ότι 10 χρόνια μετά την κυκλοφορία του ενιαίου νομίσματος, ο φόβος μιας ασύντακτης κατάρρευσης είναι πλέον ορατός όσο ποτέ άλλοτε. Η αρχή της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, ντύθηκε με τον γερμανικό προτεσταντισμό, με την ηθικολογία του Βερολίνου για κοινή κουλτούρα σταθερότητας, συμμόρφωσης σε κανόνες(αυθαίρετους αλλά κοινά αποδεκτούς) και συνεχή οικονομικό πειθαναγκασμό . Η Γερμανία, η κατ'εξοχήν ευρωπαϊκή χώρα της αιμομικτικής σχέσης κράτους/κεφαλαίου, είδε νωρίς ότι ο λογαριασμός των δημοσίων χρεών του Νότου, ήταν μεγάλος. Και τον άφηνε, εσκεμμένα, να μεγαλώνει . Επέβαλλε δήθεν ηθικές αξίες διαχείρισης της κρίσης(δημοσιονομική συμμόρφωση, οικονομική εγκράτεια, λιτότητα) και στόχευε, μετά την κρίση του 2008 στις ΗΠΑ, κατ'αρχήν στην προσέλκυση κεφαλαίων από τον Νότο προς την Φρανκφούρτη και τους δορυφόρους της(Ζυρίχη, Γενεύη, Βιέννη, Άμστερνταμ). Τι εννοώ: ούτε το γεωπολιτικό, ούτε το ιδεολογικό δήθεν γερμανικό στοιχείο επιβολής πρωτοστατεί εδώ και τρία χρόνια. Από εταίρος, η Γερμανία έγινε επιβολέας προγραμμάτων οδυνηρής λιτότητας στους απείθαρχους Νότιους, με πρόσχημα το κλείσιμο της στρόφιγγας δανεισμού(ευρωπαϊκού). Έτσι, αρχής γενομένης από την ευάλωτη δημοσιονομικά και βολική , σαν στόχο, Ελλάδα, ξεκίνησε να αποκτά τον ρόλο του πλούσιου μπακάλη στο φτωχό χωριό, που μόνο αυτός παράγει και πουλάει, οπότε τιμολογεί κατά το δοκούν. Διότι σήμερα, το πρακτικό αποτέλεσμα της συνεχούς 'κατάρρευσης' της ελληνικής και των άλλων ευρω-μεσογειακών οικονομιών, είναι το αρνητικό επιτόκιο στα γερμανικά ομόλογα, είναι τα εμβάσματα φόβου από τα τραπεζικά ιδρύματα του ευρωπαϊκού Νότου προς την ασφάλεια της Deutsche Bank, της Dresdner Bank, της Commerzbank και των αυστριακό-ελβετικών συμμάχων-συνεταίρων τους (UBS, Credit Suisse, Raiffeisen Bank κ.α): 500 δις και άνω μεταφέρθηκαν από τα μέσα

του 2010 μέχρι τα μέσα του 2012, από τις τράπεζες του Νότου στα ασφαλή πιστωτικά καταφύγια της Γερμανίας, της Ελβετίας, της Αυστρίας, της Ολλανδίας. Δηλαδή, ρευστότητα στο βορειοευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και ευκαιρία για πάμφθηνη χρηματοδότηση των δικών τους ομίλων παραγωγής και εξαγωγών .

Από κοντά ,ακολουθεί στα οφέλη και η Αγγλία. Το City, μαγνήτης για τραπεζική ασφάλεια και επενδύσεις σε ακίνητα, τράβηξε μεγάλο μέρος από τα τρομαγμένα διαθέσιμα χρήματα των νοτιοευρωπαίων , που σηκώθηκαν από τα γκισέ των εθνικών τους τραπεζών και κατέληξαν στην 'ασφάλεια' της Barclays, της HSBC, της Royal Bank of Scotland και άλλων μεγαθηρίων φύλαξης του νόμιμου και παράνομου ιδρώτα των ευρωμεσογειακών λαών. Η Οικονομία όμως αντλεί ενέργεια και 'ζει' από την δαπάνη, την κατανάλωση, την επένδυση. Όχι από τον αποθησαυρισμό, την αποταμίευση, τις αδρανείς καταθέσεις. Και αυτό ακριβώς πρωμοδότησε και η ίδια η ΕΚΤ, με τα προγράμματα τριετούς δανεισμού των ευρωπαϊκών τραπεζών(LTROs) :έδινε λεφτά στις τράπεζες και αυτές τα ξαναπάρκαραν σε αυτήν, με σκοπό το έστω και μικρό αλλά ασφαλές περιθώριο κέρδους.

Αλήθεια, τι συνέβη ακριβώς και δείχνει ότι το ευρωπαϊκό νομισματικό "γιατί" γκρεμίζεται; Ποιά οικονομικά θεμέλια και δοκάρια της ευρωπαϊκής οικοδομής τρίζουν; Αμελούν συστηματικά πολλοί να αναφέρουν ότι από την κυκλοφορία του ευρώ και μετά, άλλαξε η δομή της βιομηχανίας στα κράτη της Ευρώπης. Στον Νότο, είχαμε μείωση της συμβολής της βιομηχανικής παραγωγής στο ΑΕΠ κατά 25 %, όταν σε Γερμανία και Ολλανδία, Αυστρία, είχαμε αύξηση στο αντίστοιχο μέγεθος. Στήθηκαν μέσα στην Ευρωζώνη, ζώνες κατακράτησης εισοδημάτων και ο 'κύκλος του χρήματος', του πάμφθηνου για όλους ευρώ που απεδείχθη πανάκριβο για μερικούς, απέτρεψε σταθεροποιητικές μεταβιβάσεις πόρων και πλούτου από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές οικονομίες. Με απλά λόγια : χωρίς ευθυγράμμιση του κόστους δανεισμού, όλες οι χώρες δανείζονταν στο ίδιο νόμισμα, με άλλες τελικές κατευθύνσεις στον δανεισμό αυτό. Οικοδομή και κατασκευές, επέτρεψαν σε Ισπανία, Ελλάδα, Ιταλία , Πορτογαλία να δείχνουν 'παραγωγικές', αλλά ο χρηματοπιστωτικός τους κλάδος, οι υπηρεσίες στον τομέα της τραπεζικής και της επενδυτικής , ήταν αυτά που λειτουργούσαν ως υποδοχείς του φθηνού ευρώ. Πιστώσεις , κατανάλωση, υπερδανεισμός και μη παραγωγικές επενδύσεις, εκτόξευσαν στα ύψη τα ιδιωτικά χρέη των δημοσιονομικά απειθαρχων κρατών. Λαός και πολιτικοί, πιάστηκαν στα δίχτυα του δανεισμού από το 'ακέφαλο' ευρώ, που τελικά 'είχε ' κεφαλή και πηγή προέλευσης: την πλεονασματική Γερμανία και τις λοιπές χώρες του παραγωγικού βορρά της Ευρώπης.

Όπως τον Ιούλιο του 1914 ο Κάιζερ δεν υπολόγισε τον επιχειρησιακό αυτοματισμό των ισχυρών της Ευρώπης , όπως τον Αύγουστο του 1939 ο Χίτλερ δεν περίμενε έντονη αντίδραση για την εισβολή του στην Πολωνία, κάπως έτσι η Μέρκελ σήμερα πίστευε ότι κάποιος που θα απειλήσει το Βερολίνο, ίσως και να ... μπλοφάρει. Όμως το ΔΝΤ, αυτό που ζει με λεφτά των ΗΠΑ και των BRIC s φαίνεται να μην μπλοφάρει όταν λέει ότι 'αποσύρεται' από τον συνεταιρισμό στο νοσοκομείο της Ευρωζώνης. Γιατί πλέον το Βερολίνο, δεν τρέμει την Ελλάδα αν το ΔΝΤ δεν συμμετέχει στις δόσεις, αλλά τα 700 δις που χρειάζεται η Ιταλία και τα 400 δις που χρειάζεται η Ισπανία ,το 2013, για αναχρηματοδοτήσεις των ομολόγων τους ! Η Γερμανία βλέπει την πόρτα εισόδου της κρίσης(πτώση εξαγωγών και ζήτησης) στο σπίτι της, βλέπει το -2,5% του φετινού Σεπτεμβρίου στην βιομηχανική της παραγωγή να είναι το αρνητικότερο από τα μέσα του 2009 , βλέπει ότι 173,000 άνθρωποι κάθε μήνα εδώ και τρεις μήνες χάνουν την δουλειά τους στην Ευρωζώνη των 17, οπότε ανησυχεί. Και ανησυχεί τριπλά: Βαλκάνια και Ανατολική Ευρώπη δεν 'ψωνίζουν' γερμανικά προϊόντα, όπως ψωνίζαν οι Ευρωπαίοι της Μεσογείου. Η Κίνα αντιγράφει περισσότερο, απ ότι εισάγει. Οι ΗΠΑ αποφεύγουν το ακριβό γερμανικό προϊόν και φυσικά προτιμούν το κινέζικο, αφού το Πεκίνο αιμοδοτεί την Ουάσιγκτον με αγορές ομολόγων. Το Βερολίνο βλέπει τον ευρω-σκεπτικισμό των Βρετανών να ευθυγραμμίζεται πλήρως με τα

συμφέροντα του τραπεζικού Λονδίνου. Βλέπει τα ελλείμματα του Νότου σαν 'αποστέρηση' των πλεονασμάτων της, όχι σαν ευκαιρίες επικερδών τοποθετήσεων. Και τέλος, βλέπει τα δομικά ελαττώματα της Ευρωζώνης να μην στεγανοποιούν κουλτούρες δημοσιονομικής σταθερότητας και συμμόρφωσης με την προτεσταντική ηθική του 'εργατικού' γερμανικού λαού.

Θα αναρωτηθεί κάποιος γιατί ασχολούμαστε τόσο με τον 'ψευδο-ηγεμόνα' της Ευρώπης: μα γιατί άσχετα αν είναι ισχυρός ή όχι, είναι ο αρχικός πιστωτής, ο πρώτος δανειστής, ο πλεονασματικός εταίρος. Οπότε και βαράει το ντέφι, όπως θέλει, όποτε θέλει, για όποιους θέλει. Οι περίφημες αγορές, θερμομέτρο όλων των φόβων για κυβερνήσεις και πολίτες, αντικαταστάθηκαν από τον ισχυρό κρατικό καπιταλιστή αφέντη, από τον 'αναγκαίο' κατακτητή της κυριαρχίας μας, ελέω δανεισμού.

Οι Γερμανοί αποτρέπουν την Τραπεζική Ένωση (για να μην φανούν οι τρύπες σε δεκάδες τοπικές στεγαστικές τους τράπεζες, τις Landesbanken, που έχουν τα ίδια προβλήματα ρευστότητας με τις ισπανικές Cajas), αποτρέπουν την Ισπανία να προσφύγει στο κολοβό EFSF, απειλούν την Γαλλία με ξεγύμνωμα των οικονομικών της, που είναι πραγματικά σε κάκιση κατάσταση. Θα με ρωτήσετε: μα αυτός είναι τελικά ο εχθρός, το Βερολίνο; Και αν όχι, γιατί επιμένεις σε αυτόν και δεν υποδεικνύεις τον αληθινό; Μα γιατί ο αληθινός είναι η Ευρωζώνη ως στρεβλή κατασκευή, όχι ως σύλληψη θεσμού και Ιδέα. Πηγή του κακού είναι η κακή χρήση του φθηνού κοινού νομίσματος, όχι το ίδιο το κοινό νόμισμα. Στον κοινωνικό ανελκυστήρα λαών και πολιτών της Ευρώπης, το διαβατήριο απεδείχθη μη επαρκές για όλους, άσχετα αν είχε το ίδιο εξώφυλλο.

Ευρωμόλογα, Ταμείο Αποπληρωμής Χρέους, Μόνιμος Μηχανισμός, Κοινές Εγγυήσεις Καταθέσεων, μοιάζουν με προτάσεις που δεν συγκινούν, που δεν χωράνε στην λογιστική κόστους οφέλους των ρυθμιστών κυκλοφορίας του ευρώ (EKT, Bundesbank) στην ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η ρήση του Keynes ,για τον μεγάλο κίνδυνο που κρύβουν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών κρατών, ταιριάζει απόλυτα στην Ευρωζώνη του.... 2002! Μόνο που σήμερα, 10 χρόνια μετά, είναι πολύ αργά πλέον. Και όσοι επιμένουν στην λύση 'περισσότερο Ευρώπη' ώστε να μείνει ενωμένη, τόσο την αποσυνθέτουν. Όσοι μιλούν για δημοσιονομικό, τραπεζικό και οικονομικό ομοσπονδιακό μοντέλο, για κοινό υπουργείο οικονομικών, για ενιαία διαχείριση των εθνικών λογαριασμών στην Ευρωζώνη, οδηγούν άθελα τους (ίσως και εσκεμμένα) το ευρώ προς το τέλος του και την νομισματική ένωση προς την διάλυση της. Η λύση στην εξασθενημένη και άρρωστη Ευρωζώνη, δεν περνάει από την χορήγηση κοινών αντιβιοτικών για όλους. Κάθε ασθενής (κράτος) θέλει πλέον το δικό του φάρμακο. Διότι κάθε άνθρωπος (λαός) είναι διαφορετικός ...